

תעלומה בספרייה!

**העתיד של המדינה תלוי בכם!
האם תצליחו לעצור את היעלמות ההיסטוריה ולהשיב את הסיפורים
שאבדו?**

בזמן האחרון מתחולל בספריית בית הספר משהו מוזר ומדאיג: עמודים בספרי
ההיסטוריה של מדינת ישראל מתחילים להיעלם.
לאט לאט נעלמו משפטים, תאריכים, סיפורים חשובים, ואפילו שמות של דמויות מפתח.
הראשון ששם לב לתופעה הוא הספרן, אדם שקט שמכיר כל ספר כמעט בעל פה.
לדבריו, הסיפור של מדינת ישראל בסכנה. פרקים שלמים נמחקים.
אם לא נפעל, הם עלולים להיעלם לנצח.

המשימה שלכם:
לענות על כלל השאלות המופיעות לפניכם.

בהצלחה!

שאלה 1

מלחמת העצמאות

בפני מלווי השיירות לירושלים עמדו מספר קשיים. **בחרו בקושי שאינו רלוונטי לשלב הראשון במלחמת העצמאות.**
בחרו בתשובה הנכונה.

1. בשל חיפושי הבריטים לא התאפשר ללוות את השיירות בנשק גלוי.
2. בכפרים הערביים ששכנו על ציר התנועה המוביל לעיר היו כלי נשק רבים.
3. לכפרים הערביים היה יתרון גובה שהתבטא ביכולת תצפית ובפתיחה באש על השירות.
4. צבאות ערב פלשו לארץ-ישראל והקימו בסיסים רבים על ציר התנועה המוביל לירושלים.

התשובה הנכונה: 4 - צבאות ערב פלשו לארץ-ישראל והקימו בסיסים רבים על ציר התנועה המוביל לירושלים.

הצלחתם להציל את המידע ההיסטורי שלפניכם:

למוחרת כ"ט בנובמבר (29/11/47) פרצה מלחמת העצמאות. היישוב היהודי נאלץ לעבור במהירות מתחושת שמחה והתרגשות למצב של לחימה קשה.

המצב בירושלים בשלב הראשון של מלחמת העצמאות היה קשה ביותר: יהודי ירושלים סבלו מפגיעות ומצליפות שכוונו אליהם מהשכונות הערביות בעיר. כמו כן, תושבי הכפרים הערביים שישבו על ציר הדרך לעיר חסמו אותו. יתרה מזאת, על פי החלטת האו"ם, ירושלים הייתה אמורה להיות תחת פיקוח בין-לאומי לאחר עזיבת הבריטים את א"י. מכיוון שהערבים לא כיבדו את החלטת האו"ם, החליטה הנהגת הערבים לרכז מאמצים להשתלטות על ירושלים, לקבוע עובדות בשטח ולמנוע את ביצוע ההחלטה.

שטחים בשליטת ישראל עם פלישת צבאות ערב 15.5.1948

קישור למפה

אזורי השליטה בידי היהודים מרץ 1948

קישור למפה

שאלה 2

סמנו מה לא התקיים עם יישום תוכנית ד'.

1. רצף טריטוריאלי יהודי מנהריה ועד אילת
2. שליטה יהודית לאורכו של רוב הגבול עם לבנון
3. רצף טריטוריאלי יהודי מהגליל העליון עד הנגב
4. שליטה יהודית על הדרך לירושלים

התשובה הנכונה: 1 - רצף טריטוריאלי יהודי מנהריה ועד אילת

הצלחתם להציל את המידע ההיסטורי שלפניכם:

תוכנית ד' (אפריל 1948) הייתה התוכנית האסטרטגית שאישרה ההגנה לקראת סיום המנדט הבריטי והציפייה לפלישתם של צבאות ערב. התוכנית נועדה להבטיח רצף טריטוריאלי יהודי והגנה על היישוב היהודי, זאת, באמצעות יצירת שליטה יזומה בשטח ולא רק התגוננות פסיבית.

התוכנית אפשרה את הצלחת מבצעי נחשון, הראל, יפתח ועוד. היא תרמה ליצירת רצף שליטה יהודי לפני פלישת צבאות ערב ב־15 במאי 1948.

תוכנית ד' הייתה אחד הגורמים המרכזיים בשינוי המאזן בשטח לטובת היישוב היהודי.

שאלה 3

סמנו ליד כל משפט נכון או לא נכון.

- לאורך כל שנות ההתיישבות בגוש עציון היו יחסים מתוחים בין המתיישבים היהודים בגוש עציון ובין ערביי האזור.
- על פי תוכנית החלוקה של האו"ם ממוקמים יישובי גוש עציון בגבולותיה של המדינה הערבית.
- מפקד המחלקה הרגלית שהייתה מיועדת להגיע לגוש עציון היה דני מס.
- מחלקת הל"ה נכנעה ללא קרב לערבים שהתקיפו אותה.

התשובה הנכונה:

- לאורך כל שנות ההתיישבות בגוש עציון היו יחסים מתוחים בין המתיישבים היהודים בגוש עציון ובין ערביי האזור. לא נכון
- על פי תוכנית החלוקה של האו"ם ממוקמים יישובי גוש עציון בגבולותיה של המדינה הערבית. נכון
- מפקד המחלקה הרגלית שהייתה מיועדת להגיע לגוש עציון היה דני מס. נכון
- מחלקת הל"ה נכנעה ללא קרב לערבים שהתקיפו אותה. לא נכון

הצלחתם להציל את המידע ההיסטורי שלפניכם:

על אף ההצלחות הצבאיות הרבות של היישוב היהודי מאז הפעלת תוכנית ד', נפל בשבוע האחרון של המנדט הבריטי גוש היישובים שהגן על ירושלים מדרום, הלוא הוא גוש עציון.

על פי החלטת האו"ם, היה על יישובי גוש עציון להיכלל בתוך המדינה הערבית שאמורה הייתה לקום. ארבעת יישובי גוש עציון מצאו את עצמם עם תחילת מלחמת העצמאות נצורים ומוקפים בטבעת של יישובים ערביים המונעים את גישת האספקה אליהם. מספר שיירות אספקה נשלחו אל הגוש הנצור מירושלים, אך רק חלקן הצליחו להגיע. בשל המצב הקשה פונו יישובי הגוש מנשים ומילדים כבר בחודשי הלחימה הראשונים, ונשארו בהם רק הגברים הכשירים ללחימה ומעט נשים שהתנדבו להישאר.

שאלה 4

בשבוע האחרון לשליטת המנדט הבריטי התכנסה ישיבה במנהלת העם. על הפרק עמדו שאלות הרוח גורל: האם יש להכריז על הקמת המדינה ביום עזיבת הבריטים את ארץ-ישראל? ואם כן, מה יהיו גבולות המדינה שתוכרז?
מה הייתה ההכרעה במנהלת העם?
בחרו בתשובה הנכונה.

1. להכריז על הקמת מדינה ביום עזיבת הבריטים את הארץ ולציין את גבולותיה.
 2. להכריז על הקמת מדינה ביום עזיבת הבריטים את הארץ ולקבל את הצעת הנאמנות של האו"ם.
 3. להכריז על הקמת מדינה ביום עזיבת הבריטים את הארץ, בלי לציין את גבולות המדינה.
 4. לא להכריז על הקמת מדינה ביום עזיבת הבריטים את הארץ ולקבל את הצעת האמריקאים לשביתת נשק של שלושה חודשים.
- התשובה הנכונה: 3 - להכריז על הקמת מדינה ביום עזיבת הבריטים את הארץ, בלי לציין את גבולות המדינה.

הצלחתם להציל את המידע ההיסטורי שלפניכם:

שני גורמים כבדי משקל עמדו בבסיס ההחלטה:

- **שיקול צבאי** - בישיבות מנהלת העם עלה חשש כבד בנוגע ליכולת היישוב לעמוד מול פלישה של צבאותיהן של מדינות ערב. ההנחה הבסיסית של המתדיינים הייתה שברגע שהבריטים יצאו מגבולות א"י, ינצלו מדינות ערב את המצב ויפלושו לארץ-ישראל כדי לסכל את הקמת המדינה היהודית.
- **שיקול מדיני (עמדת משרד החוץ האמריקאי)** - ארצות הברית דרשה מהנהגת היישוב לא להכריז על הקמת המדינה כאשר יפנו הבריטים את ארץ-ישראל. מזכיר המדינה, ג'ורג' מרשל, אף הזמין אליו את משה שרת ודרש ממנו לדחות בכמה חודשים את ההכרזה על הקמת המדינה. הדחייה נועדה לאפשר להקים בארץ "שלטון נאמנות" – שלטון זמני של האו"ם. מרשל סבר כי יש לחתור להסכם שביתת נשק שיביא להפוגה בקרבות, ובמהלכה ייתכן הסכם מדיני בין ישראל למדינות ערב.

שאלה 5

עלייה, קליטה והתיישבות.

השלימו את המאפיינים של עליות תימן ועיראק במקומם המתאים בטבלה.

עיראק	תימן	
		האירוע הנסיבתי
		שם העלייה
		מספר העולים
		מועד העלייה

"על כנפי נשרים", "מרבד
הקסמים"

רצח השליט: האימאם יחיא, מגן
היהודים

"עזרא ונחמיה"

הצקות השלטון עקב ניצחון
ישראל במלחמת העצמאות

דצמבר 1948

48,000

אפריל 1950

123,000

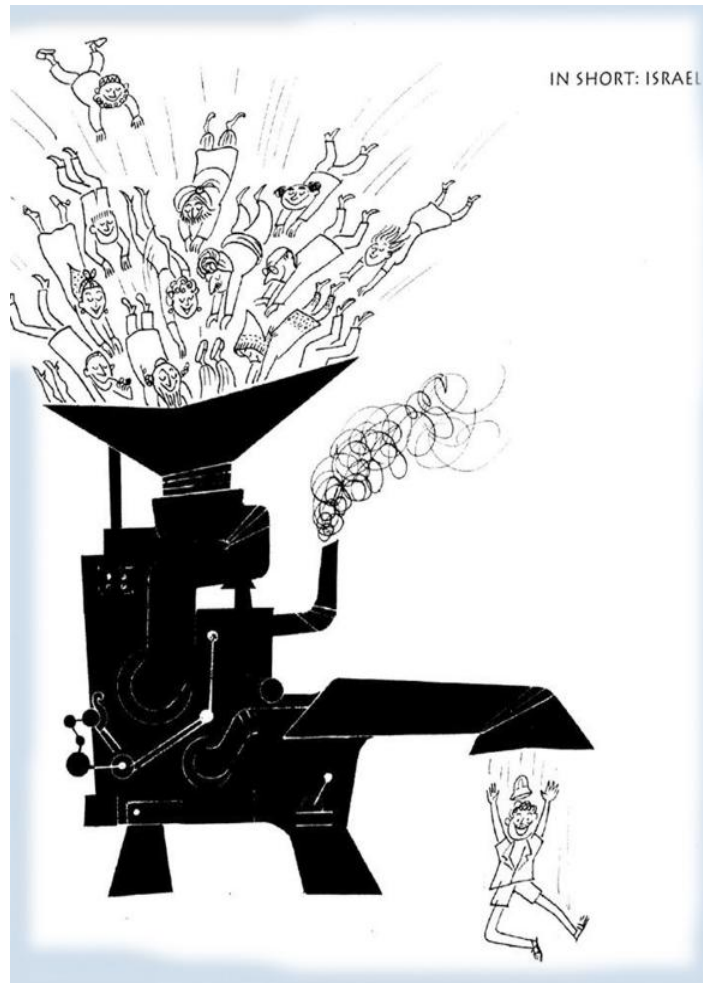
התשובה הנכונה:

עיראק	תימן	
הצקות השלטון עקב ניצחון ישראל במלחמת העצמאות	רצח השליט: האימאם יחיא, מגן היהודים	האירוע הנסיבתי
"עזרא ונחמיה"	"על כנפי נשרים", "מרבד הקסמים"	שם העלייה
123,000	48,000	מספר העולים
אפריל 1950	דצמבר 1948	מועד העלייה

הצלחתם להציל את המידע ההיסטורי שלפניכם:

בקום המדינה, בשנת תש"ח, מנה היישוב היהודי כ־650,000 (שש מאות וחמישים אלף) תושבים יהודים, ועד שנת 1951 הצטרפו ליישוב עוד כ־700,000 (שבע מאות אלף) עולים, כלומר בשנים 1948-1951 הוכפלה האוכלוסייה היהודית במדינת ישראל. את העלייה בתקופה זו אנו מכנים "העלייה ההמונית הגדולה". העולים הגיעו ממגוון גדול של מדינות ומשלוש יבשות: אירופה, אסיה ואפריקה. רבים מהעולים הגיעו למדינת ישראל חסרי כול.

המניעים לעלייה זו היו רבים: חלק גדול מהעולים עלו לארץ מאירופה, ובהם ניצולי השואה ממחנות העקורים ומעפילים שהשתחררו ממחנות המעצר הבריטיים בקפריסין. עולים אלה שאפו לשקם את חייהם במדינה היהודית העצמאית לאחר שנות המלחמה הקשות. כמו כן, עלו לארץ יהודים רבים שהתרכזו לאחר מלחמת העולם השנייה במזרח אירופה וחששו שהמשטר הסובייטי ששלט שם יסגור את הגבולות בפני יציאת יהודים. במסגרת "העלייה ההמונית הגדולה" עלו לארץ גם קהילות יהודיות רבות מארצות האסלאם – קהילות שנשקפה להן סכנה.

קרדיט מוזיאון מאנה כץ חיפה

שאלה 6

מה נכון לומר על פי הציור של פרידל המתאר את כור ההיתוך? סמנו את המשפט המתאים ביותר.

1. כל עולה חי במדינה כפי שהוא היה רגיל לחיות בארץ מולדתו.
2. העולים כועסים על הדרישה מהם לשנות את זהותם.
3. העולים שמחים להפוך לצברים ישראלים גאים.
4. המדינה לא מתערבת בעיצוב זהותם של העולים החדשים.

התשובה הנכונה: 3 - העולים שמחים להפוך לצברים ישראלים גאים.

הצלחתם לשמר את המידע ההיסטורי שלפניכם:

כור היתוך הוא התנור שמתכיכים בו מתכות - הופכים אותן לנוזל. מחממים אותן בטמפרטורות גבוהות ואז מאחדים אותן. בהשאלה משמש הביטוי לתיאור מקום שמתמזגים בו יחד יסודות שונים ואף מנוגדים.

בהקשר שלנו, ביטוי זה מתכוון לתאר את מדינת ישראל ככור להיתוך של עדות ותרבויות שונות.

לפי מדיניות זו, ביקשה המדינה לעצב את זהות העולים הרבים – שהגיעו מארצות שונות ומתרבויות שונות – לכדי זהות ישראלית משותפת. דמות הישראלי האידאלי שאליה צריכים העולים לשאוף הייתה 'דמות הצבר': צעיר, חילוני, חלוץ, דובר עברית, עובד, מיישב את הארץ, לוחם ומסור למולדת.

לפי "תפיסת כור ההיתוך" מגוון התרבויות שהביאו איתם העולים לארץ הן תרבויות גלותיות ומיושנות, ולכן על העולים להיפטר מהן ולאמץ את התרבות הצברית. לצורך יישום "מדיניות כור ההיתוך" גויסו מערכת החינוך הממלכתית וצה"ל לפיתוח תרבות אחידה וזהות ישראלית בקרב התלמידים והחיילים.

שאלה 7

**מבצעים ומאבקים להעלאת יהודי ברית המועצות
סמנו ליד כל משפט נכון או לא נכון.**

- פעילי "נתיב" הסוו את פעילותם הציונית על ידי התחזותם לאנשי השגרירות הישראלית בברית המועצות.
- פעילי "נתיב" הפיצו בקרב יהודי רוסיה ספרי לימוד עברית.
- רק יהודי שהתעניין בעלייה למדינת ישראל נשפט ונענש.
- הפעילות הציונית בברית המועצות נבעה בראש ובראשונה מיוזמתם של יהודי ברית המועצות.

התשובה הנכונה:

- פעילי "נתיב" הסוו את פעילותם הציונית על ידי התחזותם לאנשי השגרירות הישראלית בברית המועצות. נכון
- פעילי "נתיב" הפיצו בקרב יהודי רוסיה ספרי לימוד עברית. נכון
- רק יהודי שהתעניין בעלייה למדינת ישראל נשפט ונענש. לא נכון
- הפעילות הציונית בברית המועצות נבעה בראש ובראשונה מיוזמתם של יהודי ברית המועצות. נכון

הצלחתם לשמר את המידע ההיסטורי שלפניכם:

ניצחון ישראל במלחמת ששת הימים (1967) יצר גל של התעוררות לאומית בקרב יהודי ברית המועצות. יהודים רבים הגישו בקשות הגירה מברית המועצות לישראל אך נאלצו להתמודד עם הליכים בירוקרטיים ממושכים, אשר בפועל מנעו מהם לצאת מתחומי המדינה. השלטונות הטרידו יהודים אשר ביטאו תמיכה בישראל או בציונות. רבים מהתומכים איבדו את מקום עבודתם, נחקרו על ידי השירותים החשאיים, ואף נגזר עליהם מאסר לשנים רבות במחנות עבודה.

כתגובה, פנו יהודי ברית המועצות בעצומות לרשויות בברית המועצות ובישראל וכן למוסדות הבין-לאומיים ותבעו בגלוי את זכותם לשוב למולדתם ההיסטורית. דרישות אלה זכו לתמיכה בין-לאומית, ונערכו הפגנות בכל רחבי העולם בעד מאבקם של יהודי ברית המועצות – תחת הקריאה התנכ"ית "שלח את עמי". ההפגנות הרבות והלחץ הבין-לאומי עשו את שלהם, ובשנים 1969–1973 התיר השלטון הסובייטי את עזיבתם של 150,000 יהודים בקירוב. בשנות השמונים התיר השלטון הסובייטי לעוד כ-30,000 יהודים לעזוב את ברית המועצות.

שאלה 8

התבוננו במפה [בקישור](#).

**דרך איזו מהמדינות הבאות עבר נתיב הבריחה של יהודי אתיופיה?
סמנו את התשובה הנכונה.**

1. סודן
2. תימן
3. אוגנדה
4. לוב

התשובה: 1 - סודן

הצלחתם לשמר את המידע ההיסטורי שלפניכם:

הקהילה היהודית באתיופיה היא קהילה עתיקה וייחודית, המכונה גם "ביתא ישראל". בני הקהילה חשו לאורך הגלות זיקה עמוקה לארץ־ישראל וציינו זאת בכל שנה בחגיגת חג הסיגד בכ"ט בחשוון: יום צום, תפילות וכיסופים לירושלים. ניסיון עלייה של בני הקהילה התרחש במאה ה־19 בהנהגתו של אבא מהרי, אך נכשל. קהילת יהודי אתיופיה הייתה מרוחקת ומנותקת כמעט לגמרי מהקהילות היהודיות האחרות בעולם.

עקב כך היא שמרה על מסורת דתית והלכתית שהייתה שונה מזו שהייתה מקובלת בשאר הקהילות היהודיות. התנועה הציונית לא פעלה באתיופיה להפצת הרעיון הציוני, ולכן אין פלא שהקמת מדינת ישראל לא עוררה תנועת עלייה מקרב יהודי "ביתא ישראל". ניתוקה של קהילה זו והבדלי המסורת בין יהודי אתיופיה ליתר היהודים בעולם עוררו בקרב יהודים רבים ספקות ושאלות באשר למוצאם של יהודי אתיופיה ולזהותם. בשל כך לא פעלה מדינת ישראל להעלאת קהילה זו לארץ עד שנות ה־70.

שאלה 9

הסכם השילומים.

התבוננו בתמונה [בקישור](#). מהי החרפה שמוחים עליה בשלט?

סמנו את המשפט הנכון ביותר.

1. הסכם השילומים הוא קצר מועד ואינו מפצה את הקורבנות לתקופה ארוכה יותר.
2. הסכם השילומים הוא כסף דמים שפוגע בזכר הנרצחים בשואה.
3. הסכם השילומים לא היה סכום מספק לפיצוי העוולה.
4. הסכם השילומים לא הכיל סעיפים של החזרת רכוש לניצולים.

התשובה: 2 - הסכם השילומים הוא כסף דמים שפוגע בזכר הנרצחים בשואה.

הצלחתם להציל את המידע ההיסטורי שלפניכם:

הסכם השילומים נחתם בשנת 1952 בין ממשלת ישראל ובין גרמניה המערבית. מטרתו הייתה לקבל פיצויים כספיים וחומריים על נזקי הרכוש שנגרמו ליהודים בשואה וכן סיוע למדינת ישראל שקלטה מאות אלפי ניצולי שואה. לפי ההסכם, גרמניה התחייבה להעביר לישראל ציוד, סחורות וכספים בשווי של כ־3 מיליארד מארק. כספים נוספים הועברו לארגון "ועידת התביעות" עבור ניצולי שואה ברחבי העולם.

ההסכם עורר מחלוקת חריפה בישראל:

מצד אחד נטען שהמדינה חייבת לקבל את הפיצויים כדי לשקם את הכלכלה ולסייע לניצולים.

מצד שני נטען שיש בכך פגיעה בזכר הנרצחים ו"מחילה" לגרמניה.

למרות ההתנגדות, אישרה הכנסת את ההסכם והוא היה לאחד הגורמים שסייעו לבניית הכלכלה הישראלית בשנותיה הראשונות.

שאלה 10

משפט אייכמן.

קראו והשלימו את המילים מהתרמילון במקומן המתאים.

בקרב חלק מהציבור "הצברי" _____ (והיו שהביעו אותה בְּרִישׁ גָּלִי) שהיהודים

_____ . מי שחשב כך לא הבין כלל עד כמה מצבם של היהודים היה _____

תחת הכיבוש הגרמני, עד כי עבור רבים מהם לא הייתה כל דרך מילוט מן _____ .

ועוד: "הצברים" גם לא _____ כמה גבורה נדרשה כדי להמשיך ולתפקד כבני אנוש בתוך

_____ הלא נורמלית שנזרקו אליה היהודים.

היו ניצולי _____ שדיברו וסיפרו, אבל ראו שאין הקשבה לסיפורים שלהם, שיש _____ ,

והשתתקו. אחרים בחרו לשתוק מלכתחילה. _____ חולל מפנה ביחס לשואה, הן

מצד ניצולי השואה הן מצד "הצברים".

הבינו	קשה	משפט אייכמן
שואה	"הלכו כצאן לטבח"	רווחה דעה
המציאות	רתיעה	המוות

התשובה הנכונה:

בקרב חלק מהציבור "הצברי" רווחה הדעה (והיו שהביעו אותה בְּרִישׁ גָּלִי) שהיהודים "הלכו

כצאן לטבח". מי שחשב כך לא הבין כלל עד כמה מצבם של היהודים היה קשה תחת הכיבוש

הגרמני, עד כי עבור רבים מהם לא הייתה כל דרך מילוט מן המוות.

ועוד: "הצברים" גם לא הבינו כמה גבורה נדרשה כדי להמשיך ולתפקד כבני אנוש בתוך

המציאות הלא נורמלית שנזרקו אליה היהודים.

היו ניצולי שואה שדיברו וסיפרו, אבל ראו שאין הקשבה לסיפורים שלהם, שיש רתיעה,

והשתתקו. אחרים בחרו לשתוק מלכתחילה. משפט אייכמן חולל מפנה ביחס לשואה, הן מצד

ניצולי השואה הן מצד "הצברים".

הצלחתם להציל את המידע ההיסטורי שלפניכם:

אייכמן נלכד על ידי ה"מוסד" בארגנטינה והובא לישראל למשפט בפני בית משפט ישראלי. משפטו התנהל בירושלים בשנת 1961, וכלל מאות שעות של עדויות מפי ניצולי שואה. המשפט שודר בשידור חי וזכה לתשומת לב עולמית. אייכמן נמצא אשם בפשעי מלחמה ופשעים נגד האנושות, והוצא להורג בתלייה ביוני 1962.

סיפור השואה נחשף לציבור הישראלי והעולמי בצורה שלא הייתה לפני כן, דרך עדויות אישיות וקשות. המשפט שינה את מקומם של ניצולי השואה בחברה הישראלית והפך את סיפורם לחלק מהנרטיב הלאומי, הגביר את ההתעניינות הבין-לאומית בחקר השואה והוביל לחקירות ומשפטים נוספים נגד פושעי מלחמה נאצים.

שאלה 11

אירועי ואדי סאליב.

קראו את הקטע **וענו** על השאלה.

"חלק לא קטן מהשכר (של המרוקאים) הם מוציאים על ערק [...] אולי יידוי אבנים היה מנהג בארץ מוצאם, שם זה היה נוהג מקובל [...] אני אומר לכולנו: המדינה עושה כמיטב יכולתה כדי להרים חלק זה של הציבור במידה שדבר זה ניתן באופן אובייקטיבי, אם כי יכול להיות שבמקרה זה אינו ניתן [...] בחינוך, שאני יותר בקי בו, אני יודע שבאמת עשינו את המקסימום [...] הכלל של עדות המזרח אין לו חוש לזה, אולי לא יהיה לו אף פעם חוש לזה, אבל יש לו אהדה פאסיבית לעניין הזה (לאלימות)"

מתוך ויקיפדיה

לוי אשכול היה שר האוצר בזמן האירועים. לימים אף כיהן כראש ממשלת ישראל.

מה הם הגורמים לאירועי ואדי סאליב לפי דברי אשכול?

סמנו את התשובה הנכונה.

1. נטייה לאלימות וחיבה למשקאות חריפים
2. שעמום המוביל לבזבזות
3. החינוך שהמדינה נותנת
4. חוסר השכלה שמוביל לבטלה

התשובה הנכונה: 1 - נטייה לאלימות וחיבה למשקאות חריפים

הצלחתם להציל את המידע ההיסטורי שלפניכם:

מאות אלפי העולים מארצות האסלאם שהגיעו בעשור הראשון לקום המדינה הציבו בפני הממשלה אתגר מורכב שנבע בין היתר מהצורך לספק להם מקומות מגורים, תעסוקה, טיפול רפואי וחינוך – בעת ובעונה אחת.

פתרון אחד היה ליישב את העולים בערים ובשכונות שעזבו תושביהן הערביים, כדוגמת שכונת ואדי סאליב בחיפה ושכונת מוסררה בירושלים. בשכונות אלה שררו תנאים של צפיפות ולא הייתה תשתית תברואתית מספקת.

הפתרון השני היה הקמת מעברות ליד ערים ויישובים קיימים. בנוסף לקשיי הדיור, התעסוקה והפרנסה גאתה התמרמרות בקרב עולי ארצות האסלאם. לתחושתם "גישת כור ההיתוך" זלזלה בתרבות שלהם וניסתה למחוק אותה. תחושה זו הביאה ליחסים מתוחים עם הממסד, ובעקבותיהם פרצו בשנת תשי"ט (1959) "אירועי ואדי סאליב" בחיפה.

שאלה 12

הפנתרים השחורים

צפו בסרטון [בקישוב](#) והכריעו אם הכתוב נכון או לא נכון:

- "הפנתרים השחורים" ביקשו מטדי קולק (ראש עיריית ירושלים) שיהיה דשא גם בשכונות שלהם.

התשובה הנכונה:

"הפנתרים השחורים" ביקשו מטדי קולק (ראש עיריית ירושלים) שיהיה דשא גם בשכונות שלהם. נכון

הצלחתם להציל את המידע ההיסטורי שלפניכם:

"הפערים העמוקים בחברה בישראל הולידו בשנות ה־70 מחאה חברתית מאורגנת של צעירים בני עדות המזרח, שטענו כי מדינת ישראל מדכאת את תרבותם המזרחית ומפלה אותם לרעה במכוון. את המחאה החברתית המאורגנת ביטאה תנועת 'הפנתרים השחורים'. התנועה בחרה בכינויה בהשפעת ארגון שפעל בארצות הברית כנגד אפליה של שחורים. חברי תנועת 'הפנתרים השחורים' הצהירו: 'אנחנו נהיה כמו הפנתרים השחורים בארצות הברית, כי אנחנו שחורים ודפוקים'."

מאבקם של "הפנתרים השחורים" היה מאורגן יחסית. את המחאה הובילו ראובן אברג'יל, סעדיה מרציאנו, צ'רלי ביטון, יעקב אלבז ואחרים. המאבק החל בכרוזים שנתלו בירושלים. בעקבות תליית הכרוזים נעצרו מנהיגי קבוצת "הפנתרים השחורים". מעצרים ליבה את המהומות, וגל של הפגנות פרץ בירושלים.

במהלכן אף הושלכו אבנים ובקבוקי תבערה.

שאלה 13

התנגדות מדינות ערב לישראל

התבוננו בקריקטורה [בקישור](#).

מהו המסר המרכזי שמנסה הקריקטוריסט דוש להעביר בקריקטורה?

בחרו בתשובה המתאימה ביותר.

1. מדינת ישראל מצליחה לשלוט בקלות בכל האיומים הביטחוניים סביבה.
2. ישראל מוקפת באיום מתמשך ומתפתל, שעלול להפתיע אותה אם לא תהיה דרוכה.
3. היחסים עם מדינות השכנות בשנות החמישים היו יציבים וללא סכנות ממשיות
4. האזרח הישראלי אינו מודע כלל לאיומים חיצוניים, ולכן אינו חרד לביטחון המדינה.

התשובה הנכונה: 2 - ישראל מוקפת באיום מתמשך ומתפתל, שעלול להפתיע אותה אם לא תהיה דרוכה.

הצלחתם להציל את המידע ההיסטורי שלפניכם:

עם תום קרבות מלחמת העצמאות, כאשר התברר שמדינת ישראל היא עובדה קיימת וצבאות ערב אינם יכולים לה, החליטה הליגה הערבית לפעול נגד ישראל בשתי דרכים:

א. חרם כלכלי

מדינות ערב ביקשו לפגוע בכלכלת ישראל באמצעות חרם כלכלי. הן איימו לנתק את היחסים הכלכליים שלהן עם מדינות שמייצאות חומרי גלם לישראל או רוכשות תוצרת ישראל.

ב. פגיעה בתדמיתה של ישראל בעולם

מדינות ערב פגעו בתדמיתה של ישראל באמצעות תעמולה שהציגה את ישראל כגוף זר שפלש למזרח התיכון והשתלט על אזורי המחיה של האוכלוסייה הערבית המקומית. במהלך שנות החמישים והשישים פגעה תעמולה זו ביחסי החוץ של ישראל.

שאלה 14

צפו בסרטון [בקישוב](#), חשבו וענו:

איזו סיבה מציג הסרטון לנצחון ישראל במלחמה?

סמנו את ההיגד המתאים ביותר.

- מבחינה אסטרטגית נטל צה"ל את היוזמה בכל החזיתות והעמיד את צבאות ערב במגננה מתמדת.
- חיל האוויר פתח את המלחמה במבצע "מוקד" – מבצע לחיסול חילות האוויר של צבאות ערב. הצלחת המבצע הביאה לשליטה אווירית של ישראל במשך כל המלחמה – יתרון עצום מול שאר הצבאות.
- מבחינה לוגיסטית היו חילות צה"ל ערוכים למלחמה היטב, הן בארגון הכוחות הלוחמים הן באימונם בנשק.
- לצה"ל היה מידע מודיעיני רב על מדינות האויב. חלק מהמידע המודיעיני הגיע לצה"ל מפעולות הריגול של אלי כהן. כהן נתפס והוצא להורג בסוריה בשנת 1965.
- רוח הלחימה של הלוחמים בצה"ל הייתה גבוהה. הלוחמים הבינו כי הם שותפים ל"מלחמת אין ברירה" שנכפתה על ישראל וכי השגת הניצחון במלחמה קריטי לקיומה של מדינת ישראל.
- גיוס חיילי המילואים כבר בתקופת ההמתנה ושילובם בלחימה סייע לכוחות הסדירים להגיע לניצחון.
- יכולתו של צה"ל להעתיק כוחות במהירות מגזרה לגזרה סייעה לו לפצל את הלחימה מול הגזרות השונות.

התשובה הנכונה:

חיל האוויר פתח את המלחמה במבצע "מוקד" – מבצע לחיסול חילות האוויר של צבאות ערב. הצלחת המבצע הביאה לשליטה אווירית של ישראל במשך כל המלחמה – יתרון עצום מול שאר הצבאות.

הצלחתם להציל את המידע ההיסטורי שלפניכם:

במהלך מלחמת ששת הימים הצליחה ישראל להביס את אויבותיה ולהגדיל את שטחה פי שלושה:

מסוריה משוחררת רמת הגולן, ממצרים משוחררות רצועת עזה וחצי האי סיני, ומירדן – יהודה ושומרון וירושלים המזרחית.

השטחים שנכבשו במלחמה אפשרו את הסרת האיום מעל יישובי הספר ואת הסרת האיום הקיומי מעל ישראל שנשקפו לה מצד מדינות ערב. ישראל השיגה עומק אסטרטגי שהקנה לה יתרון בכל חזית: כוחות צה"ל נמצאו כ־120 ק"מ מקהיר וכ־70 ק"מ מדמשק.

ברית המועצות, שתמכה בצבאות ערב ואף סייעה להם, ניתקה באופן רשמי את קשריה עם ישראל. היחסים בין ארה"ב לישראל התהדקו. ישראל נחשבה בעולם כמעצמה באזור המזרח התיכון וכמדינה חזקה שכדאי לטפח עימה קשרים דיפלומטיים.